

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työsuojeluhenkilörekisteristä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työsuojeluhenkilörekisteristä. Esityksellä täydennetään ja selkeytetään nykyistä lainsäädäntöä ja nostetaan rekisteriä koskevat alemmanasteiset säännökset henkilötietolain

ja perustuslain vaatimusten mukaiselle säädöstasolle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Työturvallisuuskeskuksen ylläpitämä työsuojeluhenkilörekisteri perustuu työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annettuun lakiin (131/1973). Lain 13 §:n 2 momentin mukaan työnantajan on ilmoitettava työsuojelupäällikön, työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutettujen nimet ja osoitteet työsuojelun piiriviranomaisille kirjallisesti tai siten kuin ministeriö määrää. Pykälän nojalla on annettu työministeriön päätös työsuojelun yhteistoimintahenkilöstön ilmoittamisesta (928/1993). Päätöksen mukaan kyseiset tiedot on annettava Työturvallisuuskeskukselle. Lisäksi työsuojelusopimuksissa on sovittu rekisteriin ilmoitettavista tiedoista.

Perustuslain 10 §:n mukaan henkilötietojen suojasta tulee säätää tarkemmin lailla. Säännös ei viittaa pelkästään henkilötietojen suojasta annettuun yleislakiin vaan edellyttää ylipäätään lainsäädännöllisiä järjestelyjä henkilötietojen suojasta. Työsuojeluhenkilörekisteristä annetut säännökset ovat varsin vähäisiä ja puutteellisia perustuslaki ja henkilötietolaki (523/1999) huomioon ottaen. Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 13 §:n 2 momentti on ainoa laintasoinen säännös rekisteristä ja pykälän perusteella annetussa työministeriön päätöksessä on säädetty rekisteristä vain osittain. Jotta henkilötietoja sisältävästä rekisteristä olisi oikealla säädöstasolla tar-

peellisessa määrin ja selkeästi säädetty, tulisi rekisteristä säätää erillinen laki.

Henkilötietotoimikunnan mietinnössä (komiteamietintö 1997:9) on tarkastelun kohteena ollut myös muu henkilötietoja sääntelevä lainsäädäntö. Toimikunta on ehdottanut, että ministeriöt käynnistäisivät yhdessä oikeusministeriön kanssa tällaisen lainsäädännön uudistamistyön välittömästi toimikunnan ehdottaman henkilötietoja koskevan yleislain jatkovalmisteluun liittyen.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Työturvallisuuskeskus on Työturvallisuuskeskuksen kannatusyhdistys r.y:n ylläpitämä työolojen kehittämisessä tarvittavaa tietoa ja osaamista välittävä organisaatio. Se on työmarkkinajärjestöjen hallinnoima, yhdistyspohjainen organisaatio, jonka kustannukset katetaan pääosin tapaturmavakuutusmaksuista työsuojelurahastolaissa (407/1979) mainitun työsuojelurahaston kautta. Keskuksen hallitus nimittää toimialaryhmien ja työala-toimikuntien jäsenet, jotka vastaavat toiminnan suunnittelusta (muun muassa koulutus, julkaisut, tiedotus ja neuvonta). Toinen koulutusta järjestävä taho Työturvallisuuskeskuksessa on keskuksen omistama ja hallinnoima TTK - Valmennus Oy.

Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 13 §:n 2

momentin mukaan työnantajan on ilmoitettava työsuojelupäällikön, työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutettujen nimet ja osoitteet työsuojelun piiriviranomaisille kirjallisesti tai siten kuin ministeriö määrää. Hallituksen esityksessä (HE 122/1972 vp) momenttia ei ole erityisemmin perusteltu, mutta erilaisia ilmoitusvelvollisuuksia on pidetty tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen valvonnan kannalta tarpeellisina. Sosiaalivaliokunta lisäsi alkuperäiseen esitykseen ministeriölle mahdollisuuden antaa asiasta tarkempia määräyksiä. Lisäystä perusteltiin sillä, että tietoja keräävänä toimielimenä voisi toimia muukin kuin työsuojelun piiriviranomainen ja siten lakiehdotuksessa esitettyä menettelyä joustavampi ja työsuojeluviranomaisten tehtävien kannalta edullisempi järjestely voitaisiin ottaa käyttöön. Lain 13 §:n 2 momentin taustalla näytävät näin olevan työsuojeluviranomaisten tehtävät, eikä sitä säädettyessä ole kiinnitetty huomiota yksityisyyden suojaan.

Työsuojeluhallitus ja työsuojelun keskus- toimikunta sopivat työsuojelun yhteistoimintahenkilöstön lakisääteisestä ilmoittamisesta 23. päivänä tammikuuta 1974 (721/01/74). Työturvallisuuskeskus ja ministeriö ovat uudistaneet 24. päivänä kesäkuuta 1993 sopimuksen (6707/50/93TM), joka on edelleen voimassa. Sopimuksen mukaan Työturvallisuuskeskus käsittelee työpaikoilta tulevat ilmoitukset ja huolehtii tietojen toimittamisesta ministeriön työsuojeluosastolle ja työsuojelupiireille tarkemmin sovitulla tavalla.

Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 13 §:n 2 momentin nojalla on annettu työsuojelun yhteistoimintahenkilöstön ilmoittamisesta työministeriön päätös. Sen mukaan työnantajan on ilmoitettava työsuojelupäällikön, työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutettujen nimet ja osoitteet Työturvallisuuskeskukselle. Milloin työnantajana on ministeriö, valtion virasto, laitos taikka liikelaitos, ilmoitus tehdään Valtiokonttorille. Ilmoitus tehdään kirjallisesti, ja Työturvallisuuskeskus ja Valtiokonttori huolehtivat tarvittavien lomakkeiden jakelusta. Lisäksi työmarkkinajärjestöt ovat ilmoittaneet rekisteriin yhteisymmärryksessä työsuojelutoimikunnan ja muiden vastaavien jäsenet, työsuojeluasiamiehet, päätoimiset työsuojeluhenkilöt, kuten työsuojeluinsinöörit, -

teknikot ja -tarkastajat sekä työterveyshenkilöstön. Nämä tiedot on niiden työpaikkojen annettava, jotka kuuluvat työsuojelusopimuksen soveltamisalaan. Lisäksi lomakkeella on kysytty henkilön mahdollisesta jäsenyydestä ammattiliitossa. Tiedon ilmoittaminen on ollut vapaaehtoista, vaikka vapaaehtoisuutta ei lomakkeessa mainitakaan. Jos henkilö on jättänyt kyseiseen kohtaan vastaamatta, ei rekisterinpitäjä ole kyseistä tietoa jälkeenpäin vaatinut ilmoitettavaksi. Rekisteröidyn järjestäytyneisyyttä ovat tarvinneet lähinnä ammattijärjestöt oman tiedotuksensa ja koulutuksensa järjestämistä varten.

Henkilötietolaissa säädetään arkaluonteisten tietojen käsittelykiellosta. Työsuojeluhenkilörekisteriin rekisteröitävä tieto ammattiliittojäsenyydestä on lain mukainen arkaluonteinen tieto. Henkilötietolain 12 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, milloin arkaluonteisenkin tiedon saa rekisteröidä. Henkilötietojen rekisteröinti tulee kuitenkin olla henkilötietolain 6 §:n mukaan aina myös asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Eli muita tietoja kuin mitä rekisterinpitäjä, tässä tapauksessa ministeriö, rekisterin käyttötarkoitusten mukaisesti tarvitsee, ei saa rekisteröidä. Ministeriö ei tarvitse työsuojeluhenkilön ammattiliiton jäsenyydetietoja rekisteristä säädettyjen käyttötarkoitusten toteuttamiseksi. Rekisterin käyttötarkoituksen mukainen työsuojelutiedon ja -materiaalin sekä työsuojelukoulutuksen järjestämiseen liittyvän tiedon välittäminen työsuojeluhenkilöille ja työsuojelun työpaikkakohtainen valvonta ja tarkastustoiminta eivät ole sidoksissa rekisteröidyn ammattiliittojäsenyyteen.

Rekisteröintiä pidetään tarpeellisena työsuojelutiedon välittämisen, työsuojelukoulutuksen järjestämisen ja työsuojelun työpaikkakohtaisen valvonnan sekä tarkastustoiminnan kannalta. Rekisterin ansiosta Työturvallisuuskeskuksen on mahdollista toimittaa työsuojelullista materiaalia suoraan kohde-ryhmälleen. Rekisteröidyt henkilöt saavat alaa ja työsuojelukoulutusta koskevaa informaatiota, kuten Työyhteisöviesti-lehden sekä Työterveyslaitoksen julkaiseman Työ Terveys Turvallisuus -lehden. Työturvallisuuskeskus toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastolle yritysten, työpaikko-

jen ja työterveysyksiköiden nimi- ja osoitetiedot samoin kuin tiedot työpaikkojen toimialasta, tapaturmavakuutusyhtiöstä, työpaikan koosta sekä työsuojelupäällikön ja -valtuutetun sekä päätoimisten työsuojeluinsinöörin, -teknikoiden ja -tarkastajien nimistä. Yksittäistä yritystä tai sen työsuojeluhenkilöstöä koskevia tietoja annetaan työsuojelutarkastajille, ja työsuojelupiireillä on mahdollisuus saada nimi- ja osoitetietoja koulutus- ja tiedotustapahtumiensa tiedottamiseksi. Tällöin ei kuitenkaan ole luovutettu tietoja rekisteröidyn mahdollisesta jäsenyydestä ammattiliitossa. Ammattiliitoilla on lisäksi kerran toimikaudessa ollut oikeus kuluitta saada tiedot rekisteröidyistä liittonsa jäsenistä omaa työsuojeluun liittyvää tiedotustoimintaansa varten. Ulkopuolisille tahoille Työturvallisuuskeskus on käytännössä luovuttanut nimi- ja osoitetietoja työsuojellisen tiedon, esimerkiksi koulutustiedon, välittämiseen. Pelkästään kaupallisiin tarkoituksiin rekisteritietoja ei yleensä ole luovutettu.

Euroopan neuvoston piirissä hyväksytty yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehty yleissopimus (SopS 36/1992) samoin kuin yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, jäljempänä henkilötietodirektiivi, asettavat tietyn tasovaatimuksen henkilötietojen suojaa koskevalle lainsäädännölle. Hallitusmuodon vuoden 1995 muutoksella lisättiin lakiin säännös, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. Säännös ei viitannut pelkästään silloiseen henkilörekisterilakiin (471/1987), vaan edellyttää yleisestikin lainsäädännöllisiä järjestelyjä henkilötietojen suojasta. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut, että tämän perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan lueteltuna tietojen luovutettavuus ja tiedon säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröityjen oikeusturva (PeVL 14/1998 vp). Va-

liokunta on myös katsonut, että asianmukaisena lähtökohtana on pyrkimys mahdollisimman yksityiskohtaisesti säätää henkilötietojen suojaan liittyvistä seikoista jo lain tasolla. Uusi perustuslaki tuli voimaan 1. päivänä maaliskuuta 2000, ja se sisältää vastaavan säännöksen (10 §) henkilötietojen suojasta.

Toinen merkittävä seikka on henkilörekisterilainsäädännön säätäminen ja sen muuttaminen. Henkilötietolaki tuli voimaan 1. päivänä kesäkuuta 1999. Lain mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi. Lakia sovelletaan vain luonnollisiin henkilöihin, joten esimerkiksi Työturvallisuuskeskuksen käsittelemiin yritystietoihin henkilötietolaki ei sovellu. Säännös poikkeaa entisestä henkilörekisterilaista siten, että henkilötiedolla tarkoitetaan kaikkia luonnollisia henkilöitä koskevia tietoja. Henkilörekisterilakia tulkittiin niin, että henkilötiedon määritelmän vuoksi sellaiset tiedot, jotka liittyivät luonnolliseen henkilöön muussa ominaisuudessa kuin yksityishenkilönä, kuten esimerkiksi ammatin- tai elinkeinonharjoittajana tai julkisessa tehtävässä, rajattiin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Esimerkiksi tietosuojalautakunta katsoi päätöksessään (n:o 3/23.1.1995), että henkilötunnus ja kotiosoite merkitään kaupparekisteriin henkilön yksilöimiseksi elinkeinonharjoittajana ja ettei kaupparekisteriä ole miltään osin pidettävä henkilörekisterilaissa tarkoitettuna henkilörekisterinä. Henkilörekisterilain kohdalla on siten kenties voitu ajatella, että työsuojelupäällikön, työsuojeluvalltuutetun ja varavalltuutettujen nimi- ja osoitetietojen rekisteröinti jää lain soveltamisalan ulkopuolelle, mutta henkilötietolaki on tältä osin tiukempi. Myös työsuojelupäällikön, työsuojeluvalltuutetun ja varavalltuutettujen nimi- ja osoitetiedot ovat henkilötietoja, joihin tulee soveltaa henkilötietolakia, jollei muussa laissa ole toisin säädetty.

2.2. Nykytilan arviointi

Vuoden 1995 hallitusmuodon muutos hen-

kilötietojen suojan osalta ja uusi henkilötietolaki huomioon ottaen voidaan nykyistä työsuojeluhenkilörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä pitää puutteellisenä. Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 13 §:n 2 momentin taustalla ovat lähinnä työsuojeluviranomaisten tehtävät, eikä sitä säädettäessä ole kiinnitetty tarpeellista huomiota yksityisyyden suojaan. Suomessa ei tuolloin vielä ollut voimassa henkilörekistereitä koskevaa yleislakia, ja yksityisyyttä suojattiin lähinnä rikosoikeudellisin keinoin. Henkilörekisterilainsäädäntö tuli voimaan vuonna 1988, ja sen tavoitteena oli jo ennakolta estää henkilötietojen käytöstä johtuvat yksityisyyden suojan loukkaukset.

Työsuojeluhenkilörekisteristä annetun lainsäädännön säädöstason valintaa tulisi nykyisestä selkeyttää. Perustuslaki edellyttää lainsäädäntöä henkilörekisteristä säädettäessä. Työsuojeluhenkilörekisteriä koskevat eri tasoiset säännökset ja käytäntö lähtevät siitä, että rekisteröinti liittyy osittain Työturvallisuuskeskuksen tehtävään välittää työsuojelua koskevaa tietoa ja Työturvallisuuskeskuksella on ministeriön päätöksen perusteella muun muassa oikeus määrätä rekisterin käytöstä, kuten siitä, kenelle tietoja luovutetaan. Työsuojelupäällikön, työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutettujen nimi- ja osoitetietojen keräämisen alkuperäinen tarkoitus oli kuitenkin helpottaa työsuojeluviranomaisten tehtävien hoitoa, ja siten rekisteri onkin pikemmin perustettu työsuojeluviranomaisten käyttöä varten. Tämä tausta huomioon ottaen Työturvallisuuskeskuksen asema rekisterinpitäjänä on epäselvä. Voidaan katsoa, että nykyisistä säännöksistä ei riittävästi käy ilmi ministeriön ja Työturvallisuuskeskuksen asema rekisterinpitäjänä. Laissa olevan valtuutussäännöksen perusteella työministeriön päätöksessä vain todetaan, että työnantajan on ilmoitettava tietyt tiedot Työturvallisuuskeskukselle. Säännösten perustiedot ovat varsin niukat, eikä niissä ole selkeästi säädetty rekisterinpitäjän tehtävästä, henkilörekisterin tarkoituksesta, sisällöstä, rekisteröitävien tietojen sallituista käyttötarkoituksista, tietojen luovutettavuudesta tai tietojen säilytysajasta.

Tietyt henkilötiedot, kuten työsuojeluinsinöörien ja -tekniikoiden sekä tarkastajien ni-

met, toimitetaan nykyisin rekisteriin työmarkkinajärjestöjen yhteisymmärrykseen perustuen. Voimassa olevat tietojen keräämistä koskevat säännökset ovat varsin niukat, vaikkakin tietyt henkilötietolaki tulee yleislakina sovellettavaksi, kun muussa laissa ei ole asiasta tarkemmin säädetty. Työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa ja työministeriön päätöksessä todetaan kuitenkin vain nimi- ja osoitetiedot, vaikka lomakkeessa kysytään lisäksi muun muassa äidinkieli, syntymäaika, ammattiliiton jäsenyys ja työsuojelukoulutukseen osallistuminen. Lain 8 §:n 2 momenttia ei voida pitää riittävänä säädöspohjana. Sen mukaan työnantajan ja työntekijöiden yhdistyksillä, joiden toiminta-alue käsittää koko maan, on oikeus sopia toisinkin kyseisessä luvussa tarkoitettun yhteistoiminnan järjestämisestä. Lukuun sisältyy 13 §:n 2 momentti, jossa säädetään ilmoitusvelvollisuudesta. Henkilötietojen rekisteröinti tulee kuitenkin henkilötiedodirektiivin ja perustuslain perusteella säätää lain tasolla ja henkilötietojen käsittely tulisi voida perustella tarpeellisuusvaatimuksella ja käyttötarkoitussidonnaisuudella.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ensisijainen uudistamistyön tavoite on saattaa nykyiset työsuojeluhenkilörekisteriä koskevat eri säädösten laissa annetut säännökset, määräykset ja ohjeet vastaamaan perustuslain ja henkilötietolain vaatimuksia. Säännökset tulisi koota ja puuttuvista rekisteriä koskevista asioista tulisi säätää riittävällä tarkkuudella lain tasolla.

Työsuojeluhenkilörekisteristä säädettäisiin laki. Laissa säädettäisiin rekisteröinnin tavoitteesta, rekisteröitävien henkilötietojen sisällöstä, niiden sallituista käyttötarkoituksista mukaan luettuna säännökset tietojen luovutettavuudesta, tiedon säilytysajasta henkilörekisterissä sekä rekisterinpitäjästä. Lainsäädännöllisten päällekkäisyyksien estämiseksi tulisi kumottavaksi työsuojelun yhteistoimintahenkilöstön ilmoittamisesta annettu työministeriön päätös.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Vaikutukset kansalaisiin ja rekisterinpitäjiin

Ehdotetun lain tavoitteina on säätää työsuojeluhenkilörekisteristä lain tasolla selkeästi ja tarpeellisella tarkkuudella sisältäen olennaisen tiedon rekisteristä. Säättäminen parantaisi näin rekisteröityjen oikeusturvaa. Rekisterinpitäjien toimintaan lain säätämislä olisi selkeyttävä vaikutus.

4.2. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettuun lakiin ei sisälly organisatorisia tai muita sellaisia uudistuksia, joilla olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

4.3. Vaikutukset hallintoon

Rekisterin hallinto-organisaatio säilyisi ennallaan.

5. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu yhteistyössä Työturvallisuuskeskuksen, edustavimpien työmarkkinajärjestöjen ja työsuojelupiirien kanssa. Asiasta on pyydetty lausunnot myös tietosuojaavaltuutetun toimistolta, oikeusministeriöltä, Palvelutyönantajilta, Kunnalliselta työmarkkinalaitokselta, Toimihenkilöjärjestö STTK:lta ja Akavalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Rekisterin käyttötarkoitus ja rekisterinpitäjä.* Lain 1 § sisältäisi työsuojeluhenkilörekisterin määritelmän ja pykälässä säädettäisiin rekisterin käyttötarkoituksesta ja rekisterinpitäjästä. Rekisterin käyttötarkoituksena on työsuojelutiedon ja -aineiston sekä työsuojelukoulutuksen järjestämiseen liittyvän tiedon välittäminen työsuojeluhenkilöille ja työsuojelun työpaikkakohtaisen valvonnan ja tarkastustoiminnan edistäminen. Rekisteröidyt henkilöt saavat alaa koskevaa informaatiota. Työturvallisuuskeskus toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastolle yhdistelmäluettelot annetuista ilmoituksista ja yksittäistä yritystä tai sen työsuojeluhenkilöstöä koskevia tietoja annetaan työsuojelutarkastajille. Työsuojelupiireillä on mahdollisuus saada nimi- ja osoitetietoja koulutus- ja tiedotustapahtumiensa tiedottamiseksi.

Pykälässä säädettäisiin myös rekisterinpitäjästä. Työnantajan on työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annettun lain mukaan ilmoitettava työsuojeluhenkilöt työsuojelun piiriviranomaiselle tai siten kuin ministeriö määrää. Työministeriö on lain mukaisella valtuutuksella antanut päätöksen, jonka mukaan työsuojeluhenkilöt on ilmoitettava Työturvallisuuskeskukselle.

Ministeriö ja Työturvallisuuskeskus ovat alekirjoittaneet rekisterinpidosta sopimuksen. Tämän käytännön säilyttämiseksi 1 §:ssä rekisterinpitäjäksi säädettäisiin ministeriö, joka voisi siirtää rekisterin pitämisen Työturvallisuuskeskukselle. Erilaisia ilmoitusvelvollisuuksia on pidetty tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen valvontatoiminnan kannalta tarpeellisina ja työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annettun lain 13 §:n 2 momentin taustalla ovatkin työsuojeluviranomaisten tehtävät. Työturvallisuuskeskuksen roolia rekisterin ylläpitäjänä puoltavat kuitenkin käytännön seikat sekä lisäksi voimassa olevat säännökset ja sopimukset sekä muodostunut käytäntö. Keskus tarvitsee rekisteritietoja tiedottamisensa ja työsuojelukoulutuksensa järjestämiseen. Rekisterin avulla seurataan myös työsuojeluhenkilöiden työsuojelukoulutuksen kattavuutta eri ryhmissä. Rekisterin ollessa Työturvallisuuskeskuksen hallussa on rekisteritiedot talletettu keskitetysti, joten rekisterinpitäjä voi toimivaltansa ja lain perusteella luovuttaa tarvittavia tietoja mahdollisesti muille viranomaisahoille. Rekisterin organisaatio on lisäksi nykyisessä muodossaan toiminut hyvin, eikä sen muuttamiselle näin löydy perusteita.

2 §. *Tietolähteet ja tietosisältö.* Pykälässä

säädettäisiin rekisteröidyistä henkilöistä ja siitä, miten ilmoitus on tehtävä kuten työsuojelun yhteistoimintahenkilöstön ilmoittamisesta annetun työministeriön päätöksen 1 ja 2 §:ssä. Käytännössä rekisteriin on rekisteröity myös sellaisia henkilöitä, joista ei ole päätöksessä säädetty. Rekisteriin rekisteröidään tällä hetkellä työnantajien ilmoitusten perusteella yksityisten ja kunta-alan työpaikkojen työsuojelun yhteistoimintahenkilöstö ja työterveyshenkilöstö. Työsuojelutoimikunnan jäsenen, työsuojeluasiamiesten, päätoimisten työsuojeluhenkilöiden sekä työterveyshenkilöstön ilmoittaminen rekisteriin perustuu työmarkkinajärjestöjen väliseen yhteysymmärrykseen. Työsuojelusopimuksilla sovittujen henkilöiden rekisteröinnin on katsottu palvelevan työsuojelun edistämistä ja toivomus saada työsuojelumateriaalia on osittain tullut juuri työpaikkojen työsuojeluhenkilöstöltä, joka ei voimassa olevan lain mukaan kuulu rekisteröitävien piiriin.

Pykälässä säädettäisiin työnantajan velvollisuudeksi ilmoittaa rekisteriin työsuojelupäällikön, työntekijäin työsuojeluvaltuutetun ja 1. ja 2. varavaltuutetun sekä toimihenkilöiden työsuojeluvaltuutetun ja 1. ja 2. varavaltuutetun tiedot ja, jos työpaikalla on nimetty myös työsuojelutoimikunta tai muu sellainen työpaikalla toimiva elin, sen jäsenten ja työsuojeluasiamiesten tiedot. Lisäksi tulisi ilmoittaa työterveyshuollon palvelujen tuottajan nimi ja yhteystiedot sekä työterveyshuollon järjestämistapa. Työnantaja saisi ilmoittaa rekisteriin myös päätoimisten työsuojeluhenkilöiden ja työterveyshenkilöstön tiedot. Päätoimisia työsuojeluhenkilöitä ovat työsuojeluinsinöörit, -tekniikit, -tarkastajat ja suunnittelijat. Työterveyshenkilökunnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä suoraan työnantajan palveluksessa olevaa henkilöstöä, johon lasketaan muun muassa työpaikan työterveyslääkärit, työpsykologit, työterveyshoitajat ja työterveysfysioterapeutit. Lomakkeessa on kysytty henkilön nimi, syntymäaika, äidinkieli, osoite, työsuojelutehtävä, se, edustaako ryhmää työntekijät, toimihenkilöt vai työnantaja, työsuojelutoimikunnan jäsenyys, ajankäyttö työsuojelutehtävään sekä osallistuminen työsuojelukoulutukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, kenelle työnantajan on ilmoitus tehtävä, ja

rekisterinpitäjän ja Valtionkonttorin velvollisuudesta huolehtia tarvittavien lomakkeiden jakelusta. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ministeriön valtuudesta antaa asetus rekisteröitävistä tiedoista ja tietojen toimittamisesta rekisteriin.

3 §. *Tietojen luovuttaminen.* Henkilötietolain mukaan oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötietojen luovuttamisesta henkilörekisteristä säädetään viranomaisen rekisterin ollessa kyseessä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), jäljempänä julkisuuslaki, JulKL, sekä erityissäännöksissä ja muutoin henkilötietolaissa. Julkisuuslain pääsääntönä on julkisuusperiaate, jonka mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei laissa erikseen toisin säädetä. Tietojen luovuttamisesta on kyse silloin, kun rekisterinpitäjä antaa henkilörekisteriin talletettuja tietoja jonkun muun käyttöön. Jotta viranomainen voi antaa henkilörekisteristä henkilötietoja, tulee julkisuuslain 16 §:n mukaan luovutuksensaajalla olla henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia tietoja. Suoramarkkinoinnista on säädetty henkilötietolaissa (19 ja 30 §).

Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa silloin, jos se tässä tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi, jos toimivaltainen viranomainen määrää sen salassa pidettäväksi tai jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaihtolovelvollisuus. Erilaisista henkilötiedoista ja niiden luovuttamisesta säädetään useissa laeissa. Jotta työsuojeluhenkilörekisterissä olevia henkilötietoja ei voitaisi käyttää rekisterin tarkoituksen vastaisesti ja jotta rekisteröidyn yksityisyyden suojaa ei loukattaisi, tulisi säätää, kenelle rekisterin henkilötietoja voidaan luovuttaa sekä mihin tarkoituksiin. Asiakirjan julkisuutta ei saa rajoittaa muuten kuin erikseen, välttämättömistä syistä, ja rajoittamiselle on oltava asiallisesti hyväksyttävä syy. Yksi keskeinen syy julkisuuden rajoittamiselle on yksityisen intressin suojaaminen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta Työturvallisuuskeskukselle. Jotta Työturvallisuuskeskus voisi ylläpitää työsuojeluhenkilörekisteriä ja hoitaa työsuojellisen tiedon välittämistä, edellytetään

laissa olevaa valtuutusta tietojen luovutukseen. Lisäksi säädettäisiin Työturvallisuuskeskuksen oikeudesta käyttää rekisteritietoja rekisterin 1 §:ssä säädettyjen käyttötarkoitusten mukaisesti omassa toiminnassaan.

Työsuojeluviranomaiset tarvitsevat tietoja työsuojeluhenkilörekisteristä tehtäviensä hoitoa varten. Näin ollen pykälässä tulisi säätää heidän oikeudestaan saada tietoja rekisteristä pyydettyinä. Tämän lisäksi asianomaisella on oikeus halutessaan toimittaa itseään koskevia tietoja ulkopuoliselle taholle. Rekisterinpitäjän oikeus päättää rekisteritietojen luovuttamisesta muussa tapauksessa on sidottu lain 1 §:ssä säädettyihin rekisterin käyttötarkoituksiin. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ministeriön valtuutuksesta Työturvallisuuskeskukselle oikeudesta luovuttaa tai antaa rekisteritietoja järjestöille, yhdistyksille sekä muille työsuojelukoulutusta järjestävälle taholle työsuojelutiedon ja materiaalin välittämiseksi sekä työsuojelukoulutuksen järjestämiseksi. Tällainen valtuutus on tarpeen, jotta Työturvallisuuskeskus voisi päättää rekisteritietojen luovuttamisesta ulkopuoliselle taholle. Ministeriö voi tarvittaessa antaa luovuttamista koskevia ohjeita Työturvallisuuskeskukselle. Käytännössä rekisteristä on luovutettu muun muassa henkilö- ja osoitetietoja sekä toimialaa koskevia tietoja eri ammattiliitoille näiden työsuojelutiedon ja -aineiston välittämiseksi ja työsuojelukoulutuksen järjestämiseksi jäsenilleen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Työturvallisuuskeskuksen oikeudesta periä luovuttamista tiedoista maksu. Koska kyseessä on ministeriölle säädetyn tehtävän hoitaminen, tulee maksun vastata rekisterinpidon kustannuksia eikä tuottaa voittoa. Ministeriö voi antaa maksun perinnästä tarkempia määräyksiä.

4 §. *Tietojen säilytysaika.* Henkilötietolain 34 §:n mukaan henkilörekisteri, joka ei enää ole rekisterinpitäjän toiminnan kannalta tarpeellinen, on hävitettävä, jollei siihen tallettuvia tietoja ole erikseen säädetty tai määrätty säilytettäväksi. Jos rekisterin tietoja ei hävitetä, tulee tiedot siirtää arkistoitaviksi. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan henkilörekisteriin talletetun

tiedon säilytysaika tulisi säätää lain tasolla. Ehdotetussa 4 §:ssä säädettäisiin, kuinka kauan tietoja olisi säilytettävä rekisterissä sekä tiedonsiirrossa käytettävien lomakkeiden säilytysaika. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rekisteritietojen säilytysajaksi aika, jonka rekisteröity henkilö toimii rekisteröidyssä tehtävässä. Tämän jälkeen tieto tulisi asianmukaisesti poistaa rekisteristä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedonsiirrossa käytettävien lomakkeiden säilytysajasta. Rekisteriä pitänyt Työturvallisuuskeskus on tarvinnut lomakkeita tietojen sähköisen tallentamisen jälkeen muun muassa todistusten kirjoittamiseen ja tietojen tarkastamiseen. Keskus on säilyttänyt tietoja lomakkeilla neljä vuotta. Tämä aika säädettäisiin nyt lailla.

5 §. *Muiden säädösten soveltaminen.* Pykälässä säädettäisiin henkilötietolain ja julkisuuslain soveltamisesta niiltä osin kuin tässä laissa ei asiasta säädetä.

6 §. *Tarkemmat säännökset.* Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös. Pykälän 2 momentissa kumottaisiin työsuojelun yhteistoimintahenkilöstön ilmoittamisesta annettu työministeriön päätös, sillä päätöksen säännökset nostettaisiin lain tasolle. Kuitenkin kumottavan päätöksen nojalla annetut määräykset ja tehdyt sopimukset pysyisivät edelleen voimassa, kunnes ne erikseen kumotaan tai niistä toisin sovitaan. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta ryhtyä ennen lain voimaantuloa toimenpiteisiin lain täytäntöön panemiseksi.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voitaisiin kuitenkin ryhtyä jo ennen kuin se tulee voimaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työsuojeluhenkilörekisteristä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Rekisterin käyttötarkoitus ja rekisterinpitäjä

Työsuojeluhenkilörekisteri on sosiaali- ja terveysministeriön, jäljempänä ministeriö, pitämä henkilörekisteri, jonka käyttötarkoituksena on välittää työsuojelutietoa ja -materiaalia sekä työsuojelukoulutuksen järjestämiseen liittyvää tietoa ja edistää työsuojelun työpaikkakohtaista valvontaa sekä tarkastustoimintaa.

Ministeriö voi antaa tässä tarkoitettun rekisterin ylläpitämisen Työturvallisuuskeskukselle. Ministeriö valvoo rekisterin ylläpitoa ja voi antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin liittyvistä asioista.

2 §

Tietolähteet ja tietosisältö

Työnantajan on ilmoitettava rekisterinpitäjälle, joka tallettaa tiedot rekisteriin, vaalikausittain kirjallisesti:

- 1) työnantajaa koskevat tiedot;
- 2) työpaikkaa ja toimialaa koskevat tiedot;
- 3) työsuojelun yhteistoimintamuoto;
- 4) työterveyshuollon järjestämistapa;
- 5) työterveyshuollon palvelujen tuottajan nimi ja yhteystiedot;
- 6) työsuojelupäällikön, työsuojeluvaltuutetun ja varavaltuutetun, sekä, jos työpaikalla on nimetty, työsuojelutoimikunnan tai muun työpaikalla vastaavan elimen jäsenten ja työsuojeluasiamiesten nimet, syntymäajat, äidinkieli, osoitteet, osallistuminen työsuojelukoulutukseen sekä muut asemaa ja työsuojelutoimintaa koskevat tiedot.

Lisäksi työnantaja saa ilmoittaa päätoimisten työsuojeluhenkilöiden sekä työterveys-

henkilöstön nimet, syntymäajat, äidinkielen, osoitteet ja osallistumisen työsuojelukoulutukseen ja muut asemaa ja työsuojelutoimintaa koskevat tiedot.

Milloin työnantajana on ministeriö, valtion virasto, laitos tai liikelaitos, ilmoitus tehdään Valtiokonttorille. Rekisterinpitäjä tai rekisterinpitäjän valtuutuksella Työturvallisuuskeskus ja Valtiokonttori huolehtivat tarvittavien lomakkeiden jakelusta.

Ministeriön asetuksella säädetään tarkemmin edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen rekisteröinnistä ja tietojen toimittamisesta rekisteriin.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään, rekisterinpitäjä voi luovuttaa 2 §:ssä tarkoitettut tiedot Työturvallisuuskeskukselle työsuojelutiedon ja -materiaalin välittämiseksi sekä työsuojelukoulutuksen järjestämiseksi. Työturvallisuuskeskus saa käyttää 2 §:ssä tarkoitettuja tietoja omassa toiminnassaan näihin tarkoituksiin.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, rekisterinpitäjä tai rekisterinpitäjän valtuutuksella Työturvallisuuskeskus voi luovuttaa tietoja rekisteristä säädetyn käyttötarkoituksen mukaisesti työsuojeluviranomaiselle ja työsuojelullista päätöksentekoa varten myös muulle viranomaiselle tämän pyytäessä tietoa siinä laajuudessa kuin tiedoilla on vaikutusta käsiteltävään asiaan. Lisäksi rekisterinpitäjä tai rekisterinpitäjän valtuutuksella Työturvallisuuskeskus voi luovuttaa rekisteritietoja työsuojelutiedon ja -materiaalin välittämiseksi sekä työsuojelukoulutuksen järjestämiseksi

järjestöille, yhdistyksille sekä muille työsuojelukoulutusta järjestäville tahoille.

Työturvallisuuskeskuksella on oikeus periä luovuttamistaan tiedoista maksu. Ministeriö voi antaa maksun perinnästä tarkempia säännöksiä.

4 §

Tietojen säilytysaika

Työsuojeluhenkilörekisteritiedot rekisterinpitäjän on säilytettävä niin kauan, kun rekisteröity henkilö toimii rekisteröidyssä tehtävässä. Tämän jälkeen rekisteröidyn tiedot on poistettava rekisteristä asianmukaisesti.

Tiedonvälityksessä käytettäviä lomakkeita rekisterinpitäjän on säilytettävä viimeisen tiedon merkitsemisestä neljä vuotta. Tämän jälkeen lomakkeet on asianmukaisesti tuhottava.

5 §

Muiden säädösten soveltaminen

Työsuojeluhenkilörekisteriin sovelletaan tämän lain lisäksi, mitä henkilötietolaissa

(523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

6 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____ .

Lailla kumotaan työsuojelun yhteistoimintahenkilöstön ilmoittamisesta 1. päivän marraskuuta 1993 annettu työministeriön päätös (928/1993). Kumottavan päätöksen nojalla annetut määräykset tai tehdyt sopimukset ovat edelleen voimassa, kunnes ne kumotaan tai niistä toisin sovitaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 17 päivänä elokuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Osmo Soininvaara*